

Croatian A: literature – Higher level – Paper 1
Croate A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Croata A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Napišite književnu analizu **jednog** od ova dva teksta:

1.

Pupuleto – lutak

Gledajući s mora, kamena se kuća uzdizala na vrhu brijega kao kakva neobična kapa na vrhu tjemena. Bila je široka i niska, izrasla nekih čudom baš na jednom od onih obezljuđenih, divljih dijelova otoka. Pod njom je debelo more svake noći raslo mrakom i sisalo snagu zemlje hladnim ustima neba. Ništa pod tim nebom nije uspijevalo, čak ni loza. Mekoti ljudskog života ovdje nije bilo mjesta.

S grimiznim krovom koji je dijelom nicao iz okolne zaravni, a dijelom iz modre guste krošnje bora u dvorištu, kuća je dominirala prostorom. Ona ni po čemu nije pripadala pustoši okolne makije, posoljene kadulje i koščate zemlje.

Uz zakržljalo raslinje vjetrovi su na vrhu oblikovali i život čovjekov. Ljudi koji su u kući boravili borili su se uvijek s jugom u kostima, burom u mislima i znakovitom utihom pri promjeni vjetrova u snovima. U krvi koja je tekla poput morskih struja, osjećali su sve plime i oseke, a po bolnoj čežnji koja bi im se javila bez nekog osobitog razloga, uvijek su sa sigurnošću znali da će uskoro stići proljeće. Neki su pak u svojoj vječitoj zlovolji osjećali jedino snagu nevremena.

Ovako osamljena, nikad nije imala dovoljno snažne zidove i dovoljno čvrste zatvore da zaštiti ljude, jer ni nju samu nije imao tko zaštititi od zlosila koje se uvijek lako nakaleme na osamu. Stranci koji bi joj se približili, shvatili bi u hipu da će onaj tko je odlučio živjeti u njoj uskoro i sam postati divlji prema drugima, a okrutan prema sebi.

Zato ta kuća nije mogla postati dom, a još manje utočište sretnih. Ona je bila tek utvrda koja nikome nije trebala, jer finoću svoje pređe čovjek najlakše brani skrivanjem u mnoštvu.

Pod kućom se po sivom hrptu brda strmo spuštala kozja stazica, vrludajući kroz rasuto kamenje i nestajući u zapjenjenoj modrini. Ili je odatle počinjala, tko će to znati.

Gotovo neprohodna, stazica je skrivala opasnost, jer bi iznenada oživjela pod ljudskom nogom i stijene bi se začas odvojile od nje. Zlokobno režeći, klizile bi niz strminu i pljuskom nestajale u moru. Zbog te staze, tanke i bijele poput bijele vlasi, iz daljine se činilo da kuća nekud bježi, da njome neprestano klizi između dva nepregledna plavetnila.

No kuća je to iz sebe samo sukala sjećanja, vapeći za nekim tko će je osjetiti i slušati. Tim je sjećanjima ovijala okolne grmove, praveći paučinaste stupice između oblaka i cvatova agava pred kućom. Strpljivo je čekala začahurena u azuru, vabeći nekog tko će je posjetiti, nekog u kom bi mogla oživjeti. Lovila je pozornost na sve moguće načine, poput kakve nesretne žene.

Jutros mi je otac konačno uslišao želju i poveo je mene i mamu na more. Blještavost jutra bila je ravna onoj u mojoj duši, nenavikloj na sreću obiteljskih izleta. Bilo je to jedno od naših rijetkih zajedničkih kupanja za pamćenje u ljetima punim njihovih dosadnih obaveza. Ipak, zbog mene, šestogodišnje djevojčice, svi su ti važni trgovački i apartmanski poslovi nekim čudom odgođeni baš danas, dan pred Gospu Stomorenu, puneći nas nadom u vrućem kolovoskom jutru.

Mogli smo krenuti, oni su sve pomno isplanirali. Htjeli bi da, dok je sunce još nisko i nije prevruće, najprije ulovimo šaku priljepaka na pločama istočne obale otoka. To nam je trebala biti marena, pa smo jutros nakupovali kruha obilato. Zatim ćemo produžiti dalje do arhipelaga obližnjeg otočića, jer je u plićaku njegovog šljunčanog dna more uvijek plavo, zeleno i tirkizno. Tamo je kupanje san, svatko bi u njemu poželio nestati od ljepote.

45 Čitavim putem bili smo dobre volje i smijali se ocu koji je na krmi pjevao nekakve pjesmuljke na nerazumljivom jeziku. Njih je naučio, kaže, kao dijete u školi na pijesku. U Ell Shatu. Bili smo glasni i divno sami. Dok smo plovili položeni u unutrašnjost drvene barke, na trenutak bi mi se činilo da leđima grabimo more, da od nas počinju tanke pruge valovlja koje se sjajem jogunilo zbog naše neobične pokretljivosti.

Tog je jutra od našeg smijeha počinjao maestral, od sjaja u očima svjetlost dana, a od miline zajedništva utiha u kojoj su se otapale guste boje brda i neba. Bili smo u mirnom raju dok smo motrili površinu koja nam je pred očima treptala preljevima brzim poput riba.

50 No ne zadugo! Majka je uskoro ožednjela i htjela se napiti, ali vode nije bilo. Lica su nam se ovjesila od brige, sunce je isti čas postalo nesnosno, a usta su nam odrvenjela od žeđi. Zašutjeli smo, odmjeravajući snagu želje svojom nevoljom. Ovo nije bilo iskušenje, ovo je, po svemu sudeći, tek propali dan. Trebalo ga je samo moći pustiti od sebe i što prije zaboraviti. No ja nisam bila za to spremna. Krenuti? Vratiti se? Krenuti. Jesi luda!? Bilo je jasno da
55 nećemo moći dalje, osim ako...

— Osim ako nam Pupuletovi iz one kuće na brigu ne dodu suzu vodi iz svoji gustirni — rekao je zamišljeno otac. Majka podigne glavu i pogleda ga zaprepašteno.

— Kod njih ćeš poć?! Ti... A ca si poludil?

Anela Borčić, *Kuća Pupuletovih* (2011)

2.

**Sve tužniju utvaram knjigu
(Venezia – Krefeld)**

- Od sve više nenapisanih pjesama
Sve tužniju utvaram knjigu
Dnevnik svoj čije bih dane
Čije dane bih zaturiti htio
- 5 U potkrovlju kuće bez stuba
Bez krovne grede
Bez krova
U suterenu pod kojim
Izmakla se zemlja
- 10 Knjiga počinje pjesmom o meni
Ili o nekom drugom
U potonuli grad sam uplovio jutrom
A možda i nisam
Sjećam se
- 15 Lile su grappe
I Pad se slijevao s Neba
Na mostu je šeširnati čovjek
Prodavao uzdisaje
- 20 Posljednju ne volim pjesmu
Ne volim stud ni sjever
Ni Boga
Što na mog se oca
Bacao snijegom
U izbi što putovala je stalno
- 25 Ili to su vlakovi stajali vječno
Tamo ka jugu
Gdje suzâ
Više se obori nego dažda
- 30 Posljednje da nema pjesme
Hej puste bilo bi sreće
Mramornim dolom ne bismo
Brat moj i ja
Niť bismo
Hodali morem ko grobljem
- 35 Ne bismo
Tražeći gdje otac je naš
Zaskakali ponorne vode

Sad sklopljena je nepisana knjiga
I zemljani svod je sklopljen
40 Na hrptu je poboden križ
Od samotnog drva lomljen
Sve teže razaznajem riječi
Zastale negdje u grlu
Sve teže svoj grumen pakla
45 Survavam u tišine

Predrag Lucić, *Mjesec iznad Splita* (2012)
